

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **A. D.**, bývajúceho v Z., zastúpeného JUDr. J. Č., advokátkou so sídlom v L., proti žalovaným **1/ J. M.**, bývajúcemu v D., **2/ A. M.**, bývajúcej v I., **3/ J. M.**, bývajúcemu v I. a **4/ maloletej L. K.**, bývajúcej v I., zastúpenej otcom **L. K.**, **o určenie vlastníckeho práva k pozemku**, vedenej na Okresnom súde Dolný Kubín pod sp. zn. 9 C 577/1999, v konaní o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 11. októbra 2007 sp. zn. 10 Co 130/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 11. októbra 2007 sp. zn. 10 Co 130/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Dolný Kubín rozsudkom z 15. februára 2007 č.k. 9 C 577/1999-133 určil, že žalobca je výlučným vlastníkom pozemku zapísaného v katastri nehnuteľností vedenom Správou katastra D. na LV č. X., katastrálneho územia Z. ako parcela KNX. č. X., zastavané plochy a nádvoria o výmere X. m². Žalovaného 1/ a právnu predchodkyňu žalovaných 2/ až 4/ zaviazal k povinnosti spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi trovy konania v sume 642,93 € (19 369,-- Sk) na účet jeho právnej zástupkyne do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Mal preukázané, že parcela č. X. bola vytvorená z parcely č. X., ako vlastník ktorej je zapísaný v pozemkovej knihe žalobca, ktorú parcelu nadobudol titulom darovacej zmluvy od svojich rodičov (č.l. 7 a 109). Na základe geometrického plánu (č.l. 5) bol z tejto pôvodnej parcely č. X. vytvorený diel 4 o výmere X. m², ktorý sa pričlenil k parcele X. č. X. o výmere X. m² a diel 5

o výmere X. m², ktorý sa pričlenil k parcele č. X. o výmere X. m². Neskôr na základe technicko-hospodárskeho mapovania v obci Z. došlo k prečíslovaniu parcely X. č. X. o výmere X. m² na parcelu č. X. o výmere X. m² a v zbytku mal byť stav neidentický. Prvostupňový súd prejudiciálne skúmal žalobcom namietanú platnosť Kúpnej zmluvy z X. (ďalej len „kúpna zmluva“), predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k parcele č. X. o výmere X. m² predávajúcimi, označenými v kúpnej zmluve, na Československý štát, zastúpený Miestnym národným výborom v Z., ktorej vklad bol povolený X. (č.l. 6 a 61) a platnosť Dohody o osobnom užívaní stavebného pozemku z X. (ďalej len „dohoda“), ktorou Miestny národný výbor v Z. zriadil právo osobného užívania parcely č. X. o výmere X. m² pre žalovaného 1/ a jeho manželku, právnu predchodkyňu žalovaných 2/ až 4/ (č.l. 41), ktorí sú ako vlastníci parcely č. X. (po prečíslovaní parcely č. X.) katastrálneho územia Z. zapísaní na LV č. X. Správy katastra D.. Na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že kúpna zmluva je neplatnou z toho dôvodu, že predávajúci neboli vlastníkmi parcely č. X., a teda nemohli platne previesť na štát vlastníctvo k novovytvorenej parcele č. X.. Mal za to, že ak štát nenadobudol na základe tejto kúpnej zmluvy vlastnícke právo, nemohol následne sám platne previesť právo osobného užívania parcely č. X. na žalovaného 1/ a jeho manželku, z ktorého dôvodu považoval za neplatnú aj dohodu. Keď nemal preukázané tvrdenie žalovaných o vydržaní ich vlastníckeho práva k spornej parcele, ktorú podľa jeho právneho názoru, založeného na vykonanom dokazovaní, neužívali dobromyseľne, nerušene a nepretržite po dobu desiatich rokov, ich obrane nevyhoveli.

Krajský súd v Žiline na odvolanie žalovaných rozsudkom z 11. októbra 2007 sp. zn. 10 Co 130/2007 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol a účastníkom náhradu trov konania nepriznal. Po čiastočnom zopakovaní dokazovania sa stotožnil so skutkovými závermi súdu prvého stupňa. Avšak vec inak právne posúdil. Podľa názoru odvolacieho súdu sa mal žalobca ochrany svojho vlastníckeho práva domáhať inými právnymi prostriedkami ako určovacou žalobou, a to podľa § 8 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej len „zákon o úprave vlastníckych vzťahov k pôde“), pričom konštatoval, že toto právo už zaniklo, pretože nebolo uplatnené do 31. decembra 1992, z dôvodu ktorého sa žalobca už nemôže domáhať určenia svojho vlastníckeho práva a spochybňovať vlastníctvo žalovaných. Zároveň uviedol, že vlastnícke právo žalovaných k spornej parcele sa odvíja od plnohodnotného právneho titulu,

na čom nič nemení ani fakt, že okresný súd konštatoval neplatnosť kúpnej zmluvy i dohody. Podľa jeho názoru právnym základom vlastníctva žalovaných je dohoda, ktorá bola riadne registrovaná štátnym notárstvom a vlastnícke právo žalovaných následne vzniklo zo zákona podľa § 872 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa právo osobného užívania pozemku vzniknuté podľa doterajších predpisov, ktoré trvá ku dňu nadobudnutia účinnosti zákona (k 1. januáru 1992) mení dňom účinnosti zákona na vlastníctvo. Keďže žalovaní boli v tomto čase manželmi a aj právo osobného užívania im vzniklo za trvania manželstva, podľa § 872 ods. 4 Občianskeho zákonníka sa od 1. januára 1992 stali bezpodielovými spoluvlastníkmi spornej parcely. V odôvodnení rozhodnutia poznamenal, že dôvodom na zamietnutie žaloby by bola aj argumentácia žalovaných o vydržaní.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal žalobca dovolanie podľa § 238 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) z dôvodov uvedených v § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky navrhol rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Namietal nesprávne právne posúdenie veci, a to aplikáciu § 8 ods. 1 zákona o úprave vlastníckych vzťahov k pôde na zistený skutkový stav. Poukázal na to, že sporná parcela mu nebola odňatá žiadnym zo spôsobov uvedených v § 6 ods. 1 zákona o úprave vlastníckych vzťahov k pôde. Odvolaciemu súdu vytkol, že vo svojom rozhodnutí neuviedol konkrétnu skutočnosť podľa § 6 ods. 1 a že sa nevyporiadal s právnymi závermi súdu prvého stupňa, hoci na rozdiel od prvostupňového súdu kúpnu zmluvu i dohodu označil za plnohodnotné právne tituly, na základe ktorých žalovaní nadobudli vlastnícke právo k spornej parcele. V dovolaní namietal aj nesprávne právne posúdenie vydržania vlastníckeho práva k spornej parcele odvolacím súdom.

Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že sa stotožňuje so skutkovými a právnymi závermi odvolacieho súdu a navrhuje dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý

rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 a 2 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Dovolací súd je podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. viazaný rozsahom podaného dovolania i uplatnenými dovolacími dôvodmi. Dovolacie dôvody, ktorými bolo dovolanie odôvodnené, dovolací súd pritom neposudzuje podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Dovolateľ nenamietal, že by v konaní došlo k procesným vadám v zmysle § 237 písm. a/ až g/ O.s.p., dovolací súd však zistil, že v prejednávanej veci je konanie postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Podľa § 211 ods. 2 O.s.p. (pozn. dovolacieho súdu - príslušné ustanovenie i nasledujúce, účinné v čase rozhodovania odvolacieho súdu), ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p., v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný

účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

V preskúmvanej veci odvolací súd na rozdiel od prvostupňového súdu dospel k odlišnému právnemu záveru, preto rozsudok okresného súdu, ktorým tento súd žalobe vyhovel, zmenil tak, že žalobu zamietol. Pri odôvodnení svojho právneho záveru sa obmedzil iba na konštatovanie, že k nemu dospel po čiastočnom zopakovaní dokazovania a stotožnenia sa so skutkovými závermi súdu prvého stupňa v prevažnej časti skutkových zistení a citoval § 8 ods. 1 zákona o úprave vlastníckych vzťahov k pôde. Podľa názoru krajského súdu sa mal žalobca ochrany svojho vlastníckeho práva domáhať postupom podľa § 8 ods. 1 zákona o úprave vlastníckych vzťahov k pôde, pričom svoj záver skutkovo ani právne neodôvodnil. Neuviedol, z akých dôkazov vychádzal, prečo sa na preskúmvanú vec toto právne ustanovenie vzťahuje, neuviedol konkrétnu okolnosť § 6 ods. 1 zákona o úprave vlastníckych vzťahov k pôde, ani sa nezaoberal ďalšími podmienkami, za splnenia ktorých sa bolo možné ochrany vlastníckeho práva domáhať podľa ním uvedeného ustanovenia. Len príkladné uvedenie (napr. získanie bez právneho dôvodu) nemožno považovať za skutkové a právne odôvodnenie rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu tak neobsahuje vysvetlenie, na základe čoho dospel odvolací súd k záveru, že žalobca sa mal ochrany svojho vlastníckeho práva domáhať podľa § 8 ods. 1 zákona o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a ako také je preto nepreskúmateľné. Pokiaľ odvolací súd poukázal na právne perfektnú kúpnu zmluvu i dohodu bez toho, aby aj tento svoj právny záver, odlišný od záveru súdu prvého stupňa, skutkovo i právne odôvodnil, rozhodnutie je i v tejto časti nepreskúmateľné. Obdobne nepreskúmateľné je i strohé konštatovanie odvolacieho súdu, že na zamietnutie žaloby by obstála aj argumentácia žalovaných o vydržaní.

Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, ktorým tento súd mení rozhodnutie súdu nižšieho stupňa musí podľa názoru dovolacieho súdu obsahovať zákonné náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 O.s.p.), pretože pri zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa odvolacím súdom, tento súd svojím rozhodnutím nahrádza napadnuté prvostupňové rozhodnutie. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia preto musí vyporiadať so všetkými

rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Nestačí len konštatovanie odvolacieho súdu, že sa v prevažnej časti skutkových zistení stotožnil so skutkovými závermi súdu prvého stupňa, konštatovanie právnej perfektnosti právnych úkonov, alebo konštatovanie, že na zamietnutie žaloby by obstála argumentácia o vydržaní, ani citovanie právneho ustanovenia bez ďalšieho. Účelom odôvodnenia rozsudku je logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť zároveň aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. V prípade, že rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené, nie je z neho zrejmé, z akých skutkových záverov súd vychádzal, ktoré dôkazy mal za preukázané a ktoré nie, z ktorých výpovedí svedkov vychádzal, z ktorých vyvodil skutkové zistenia odlišné od zistení, z ktorých vychádzal súd prvého stupňa, ide o procesne nesprávne rozhodnutie. Rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nemá náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p., je potom nepreskúmateľný a účastníkovi je takýmto rozhodnutím odňatá možnosť konať pred súdom, nakoľko nemá možnosť v dovolacom konaní náležite argumentovať.

Účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať jeho správnosť a zároveň musí byť i prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutí súdu, t.j. musí byť preskúmateľné. V prejednávanej veci nie je možné preskúmať správnosť postupu odvolacieho súdu. Jeho rozhodnutie neobsahuje dostatočné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré dospel k danému právnomu záveru. Dovolací súd tak nemá možnosť posúdiť opodstatnenosť a dôvodnosť zmeny prvostupňového rozhodnutia odvolacím súdom, a teda ani preskúmať, či zmeňujúci rozsudok spočíva na správnom alebo nesprávnom právnom posúdení veci.

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Hoci judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29;

Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

V prejednávanej veci dovolací súd poukazuje aj na to, že odvolací súd nielenže vec inak právne posúdil, ale posúdil ju podľa právnych ustanovení iného právneho predpisu, ku ktorým sa účastníci dovtedy nevyjadrovali.

Súd prvého stupňa sa prejudiciálne zaoberal otázkou platnosti kúpnej zmluvy a dohody, pričom dospel k záveru, že tieto právne úkony sú neplatné, preto sa zaoberal obranou žalovaných, spočívajúcou vo vydržaní ich vlastníckeho práva k spornej parcele. Odvolací súd však v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj zmeňujúci rozsudok založil na tom, že žalobca sa mal ochrany svojho vlastníckeho práva domáhať postupom podľa § 8 ods. 1 zákona o úprave vlastníckych vzťahov k pôde, z ktorého dôvodu žalobu zamietol.

Dovolací súd je toho názoru, že toto konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať.

Právo na súdnu ochranu zabezpečuje Ústava Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listina základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1), Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), ako aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinstančnom postupe.

Podľa dovolacieho súdu, odvolací súd svojím vyššie uvedeným postupom porušil právo žalobcu na spravodlivý proces, pretože tým, že svoje rozhodnutie nečakane založil na iných právnych záveroch o charaktere uplatneného nároku než súd prvého stupňa, v skutočnosti žalobcovi odňal právo namietat' správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa žalobca dozvedel, že odvolací súd vyvodil iný právny záver zo skutočností, ktoré prvostupňový súd, vychádzajúc z iného právneho záveru, dosiaľ nehodnotil. K novým právnym záverom sa účastníci nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa nejavili významnými. Ak odvolací súd dospel k iným právnym záverom, mal správne rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania odvolací súd mohol učiniť zadosť iba kasačným rozhodnutím. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil účastníkovi realizáciu jeho procesných práv, lebo mu odoprel možnosť prieskumu správnosti nových, prípadne

z pohľadu súdu prvého stupňa bezvýznamných, avšak z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom rozhodujúcich zistení. Svojím postupom teda žalobcovi odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

Pokiaľ dovolateľ ako dovolací dôvod uvádzal nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že napadnutý rozsudok nemohol v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov vzhľadom na už spomenuté vady, z dôvodu ktorých rozhodnutie odvolacieho súdu nie je pre toto posúdenie dostatočným podkladom.

Dovolací súd z dôvodov vyššie uvedených zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. marca 2011

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :

Jarmila Uhlířová

